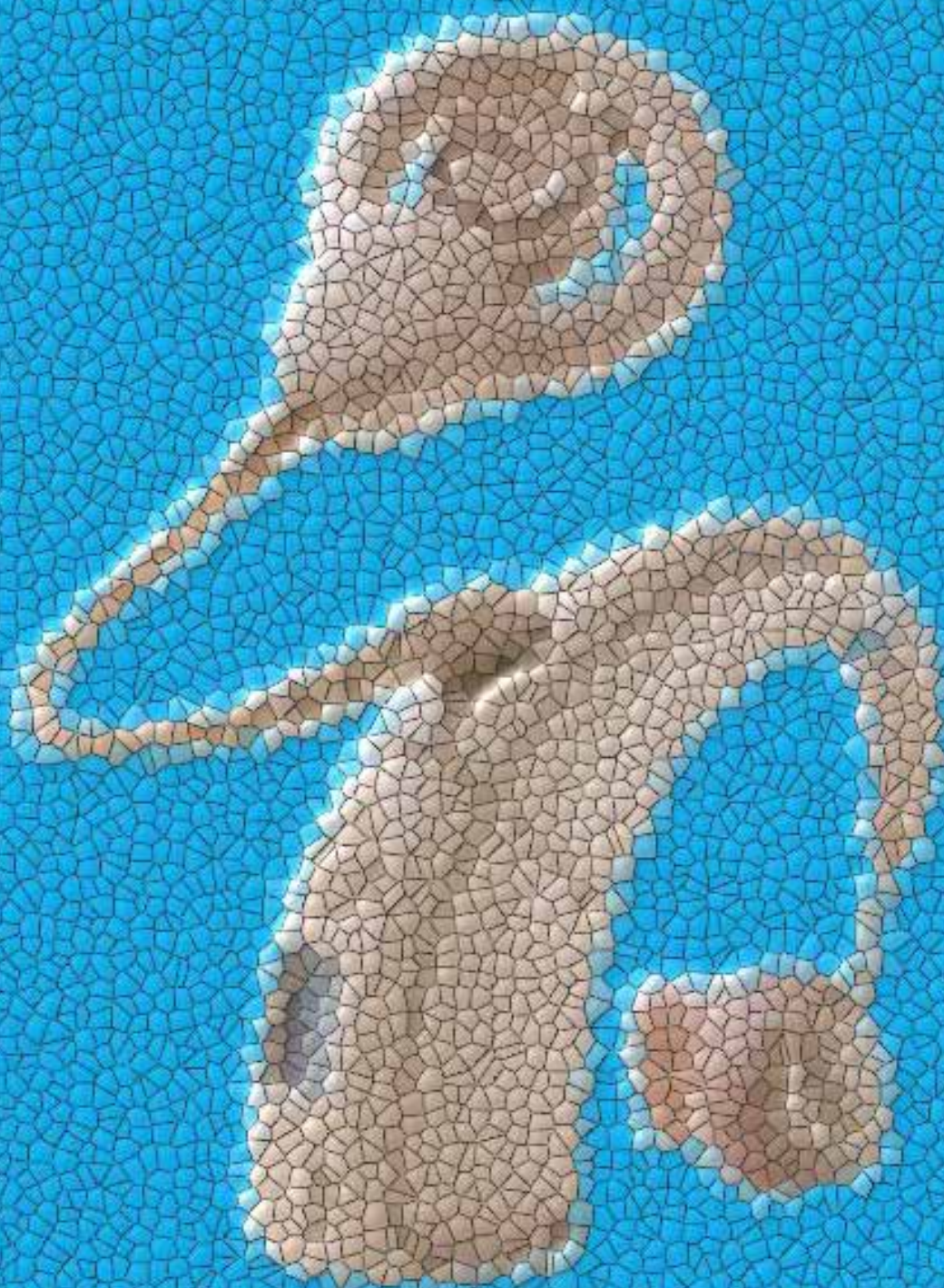

Objem zvoka

Časopis TIM-a za polžev vsadek, Center za sluh in govor Maribor, Vinarska 6, Maribor

Polžev vsadek	2
Prvih petdeset	3
Obojestranska uporaba polževega vsadka – naše izkušnje	4
Poročanje s kongresa FEAPDA 2011, Sint-Michielsgestel, Nizozemska	6
Pogostnost pojava stimulacije obraznega živca med nastavitvijo PV	8
Srečanje s starši v Portorožu	9
Polževi vsadki za starejše	10
Kako nevarno je preglasno poslušanje glasbe?	11
Izkušnje z učencem s polževim vsadkom	12
Pogovarjala sem se ...	15
Marino Kegl	16
In življenje teče naprej	17
Prisluhnili sem tišini	18
Novice in zanimivosti iz sveta avdiologije	19
Strokovno srečanje ob 50-letnici Centra za sluh in govor Maribor	20
Vabilo na tradicionalno srečanje uporabnikov PV in njihovih družin na piknik v Mariboru	22

Informacije

Z vašimi vprašanji se lahko obrnete na člane Tima za polžev vsadek. Centra za sluh in govor Maribor.

Tel: 02/228 53 40
02/228 53 46 (amb.)
02/228 53 44 (šola)
Fax: 02/228 53 63

E-mail:
diana.ropert@guest.arnes.si
nada.hernja@guest.arnes.si
alenka.werdonig@guest.arnes.si
sergeja.groegl1@guest.arnes.si
irena.varzic@guest.arnes.si
milan.brumec@guest.arnes.si
blanka.dobersek@guest.arnes.si
Spletna stran:

<http://www.z-csg.mb.edus.si/>

Časopis izdaja Center za sluh in govor Maribor - Tim za polžev vsadek, Vinarska ulica 6, 2000 Maribor
Direktorica mag. Dunja Petak

Odgovorna urednica Diana Ropert
Lektorirala Tjaša Burja
Uredil in za tisk pripravil Milan Brumec

Časopis je brezplačen in izhaja v nakladi 500 izvodov. Na leto izidejo 3 - 4 številke. Tisk plačata podjetji Cochlear in MED-EL. Poštnino plačata podjetji Posluch in Widex.

POLŽEV VSADEK

Milan Brumec, Center za sluh in govor Maribor

SLUH IN NJEGOVA IZGUBA

Zvok iz okolice potuje v uho, kjer se spremeni v takšno obliko, da ga naši možgani prepoznajo. Zvočno valovanje iz okolice potuje od zunanjega v srednje uho, kjer povzroči nihanje bobniča. Preko slušnih koščic se valovanje prenese do polža, v katerem lasne celice pretvarjajo mehanske vibracije v šibke električne impulze, ki jih slušni živec prenese do možganov. Ko je ta pot ovirana, slabše ali nič ne slišimo. Kadar slišimo slabše, smo naglušni in si pomagamo s slušnimi aparati. Če niti s slušnimi aparati ne slišimo, smo gluhi. V tem primeru nam morda lahko pomaga polžev vsadek.

KAJ JE POLŽEV VSADEK?

Polžev vsadek je elektronska naprava, ki zvok iz okolice pretvarja v električne impulze, ki jih možgani lahko "razumejo". Polžev vsadek je sestavljen iz zunanjega in notranjega dela.

Zunanji deli polževega vsadka:

- mikrofoni: sprejema zvoke iz okolice; nameščen je za ušesom (na procesorju) ali na oddajniku;
- procesor signalov: majhen računalnik, ki signal iz mikrofona spremeni v električne impulze; vsi novejši modeli so že zauheljni;
- oddajnik: plastičen obroč z navitjem in magnetkom; prenese signal iz procesorja govora v sprejemnik (notranji del).

Notranji del polževega vsadka:

- sprejemnik: sprejema signale iz oddajnika in jih razporeja na polje elektrod; vstavljen je pod kožo za ušesom;
- polje elektrod: nameščene so v polžu; preko njih se električni impulzi prenesejo na slušni živec.

ALI S POLŽEVIM VSADEKOM TAKOJ SLIŠIM?

Ne! Po operaciji, ta običajno traja od 2 - 3 ure, ostane pacient do enega tedna v bolnišnici, dalje pa okreva doma. Večina se v tem času počuti normalno. Po približno mesecu dni mu strokovnjaki na kliniki dodajo še zunanje dele polževega vsadka, pri čemer je potrebna prva nastavitev procesorja govora glede na njegove individualne potrebe. Nastavitev ni enkratno dejanje. Na začetku so nastavitve bolj pogoste, kasneje pa enkrat letno, oz. po potrebi. PV ali kombiniran PV-slušni aparat se lahko vstavlja in uporablja na obeh ušesih. Napredek in uspeh sta odvisna od mnogih dejavnikov, predvsem od tega ali je gluha oseba že slišala, ali pa je gluha od rojstva. Na vsak način pa polžev vsadek pomeni lažjo orientacijo gluhe osebe in olajšano pot pri učenju poslušanja in govora. Sama vstavev polževega vsadka ni dovolj za uspešno pridobivanje slušno-govornih sposobnosti, zato uporabnike usmerimo v rehabilitacijo.

PRVIH PETDESET

Tugomira Vizjak Kure, Center za sluh in govor Maribor

Spoštovani bralci!

Center za sluh in govor Maribor (v nadaljevanju CSGM) letos praznuje 50-letnico.

Pred petdesetimi leti bi si težko predstavljali, da bo iz dveh ambulant Zdravstvenega doma Maribor nastala ustanova, ki sedaj opravlja vrsto dejavnosti in kar poka po šivih zaradi velikega števila uporabnikov in zaposlenih.

Ti, na videz skromni začetki, so bili posledica pogumnega tveganja in želje po uvajanju novih metod v rehabilitacijo poslušanja in govora. Ustanoviteljica, Margarita Stajnko Rogelj, surdopedagoginja in logopedinja, je trdno verjela v enake možnosti za življenjski in poklicni uspeh oseb z motnjami na področju sluha in govora. Tako je z uvajanjem in izvajanjem rehabilitacije poslušanja in govora po verbotonalni metodi v slovenski prostor vnesla drugačen pogled na izobraževanje in komunikacijo.

Kmalu je na CSGM poleg logopedskih ambulant začela delovati tudi osnovna šola ter predšolski oddelki za gluhe in naglušne. Nekaj časa je delovala tudi šola za tuje jezike.

Dejavnost logopedskih ambulant je postala prepoznavna v slovenskem prostoru. Razvijala se je tako vsebinsko kot prostorsko ter pokrivala različna področja, povezana z motnjami komunikacije.

Čez čas so se na področju sluha zgodile velike spremembe, saj je razvoj elektroakustike prinesel izpopolnjen polžev vsadek. Takrat je na CSGM ponovno prišla do izraza želja po novostih, katere je odločno in vztrajno vnašala Nada Hernja s Timom za polžev vsadek.

Tako je sedaj večina otrok s polževim vsadkom v večinskih šolah, naši delavci pa jim nudijo dodatno strokovno pomoč. V osnovni šoli CSGM se poleg gluhih in naglušnih otrok izobražujejo tudi otroci z govorno-jezikovnimi motnjami ter otroci z avtističnimi motnjami. Na področju predšolske vzgoje ponujamo vzgojo in varstvo tudi otrokom brez težav. Žal pa še vedno ne moremo nuditi ustrezne obravnave predšolskim otrokom z govorno-jezikovnimi motnjami, saj trenutno veljavna zakonodaja tega ne omogoča.

Že tako kratek oris dejavnosti skozi obdobje petdesetih let kaže na nenehno težnjo po iskanju novih poti in novih možnosti ter na sposobnost uspešnega prilagajanja zahtevam časa. Prav zaradi teh lastnosti delavcev ter vodstva ustanove bo CSGM kljub recesiji in vsem težavam, ki jo spremljajo, uspešno deloval v takšni ali drugačni obliki še vsaj naslednjih petdeset let.

OBOJESTRANSKA UPORABA POLŽEVEGA VSADKA – NAŠE IZKUŠNJE

Mateja Božič, Klinika za ORL in CFK, Klinični center, Ljubljana

UVOD

Prve obojestranske vsaditve polževih vsadkov so se pričele pred več kot 25 leti, svetovna poročila iz leta 2008 govorijo o približno 8000 uporabnikih (otroci in odrasli), kar je tedaj predstavljalo 5 % celotne populacije PV (1). V zadnjih dveh letih beležimo porast – po zadnjih podatkih gre za 12500 uporabnikov (8000 otrok, 4500 odraslih). Različne raziskave po svetu ugotavljajo prednosti obojestranske uporabe, ki vplivajo na izboljšanje kvalitete življenja (2).

Naše dosedanje izkušnje kažejo, da so že enostranske implantacije prinesle velik napredek pri celostnem razvoju gluhih na področju govora in sporazumevanja. Na kliniki za ORL in CFK v Ljubljani smo pričeli s prvimi obojestranskimi operacijami PV leta 2007. Trenutno spremljamo pet uporabnikov, enega odraslega in štiri otroke.

METODE

Gre za 46-letnega odraslega, enostransko gluhega od rojstva in z nenadno popolno izgubo sluha na drugi strani pri 15. letu starosti. 19 let se je sporazumeval le z odgledovanjem ob manjši podpori slušnega aparata (v nadaljevanju SA). Leta 1997 je prejel polžev vsadek (Med-el C 40+) na kasneje oglušelem, boljšem, desnem ušesu in ga zelo uspešno uporabljal devet let do okvare implanta leta 2006. Pri ponovni vstavitvi je prišlo do zapletov (nepopolne vstavitve elektrode) in zato vstavitve nove elektrode na levi strani (CI Pulsar 100, Med-el). V naslednjem letu pa je bila ponovno uspešno vstavljena elektroda na desni strani (CI Pulsar 100, Med-el). Sedaj uporablja govorna procesorja OPUS 2 desno in OPUS 1 levo.

V skupini otrok so štirje obojestranski uporabniki, gluhi, z minimalnimi ostanki sluha od rojstva, trije so bili operirani postopno (starost otrok pri prvi operaciji je bila med 10. in 20. mesecem, druga operacija je sledila 7-29 mesecev po prvi vsaditvi PV). En otrok je prejel oba PV istočasno pri dveh letih.

Pri preverjanju razumevanja govora smo uporabili standardizirane govorne teste (po vzoru Freiburških testov) le pri odraslemu uporabniku, saj trenutno še nimamo občutljivih, objektivnih testov za majhne otroke.

Pri odraslem smo preverili razumevanje enozložnih

besed ob enostranski in obojestranski uporabi govornih procesorjev v tišini in enako ponovili s predvajanjem zvočne kulise jakosti 60 dB SPL na CD-ju (Real-life Environment Sound Examples, Widex).

Zapisali smo tudi njegova subjektivna opažanja glede: lokalizacije zvoka v različnih življenjskih okoljih, spremembe v kvaliteti slišane glasu pri poslušanju govora in glasbe, o potrebi po odgledovanju in splošnem počutju pri obojestranski uporabi PV.

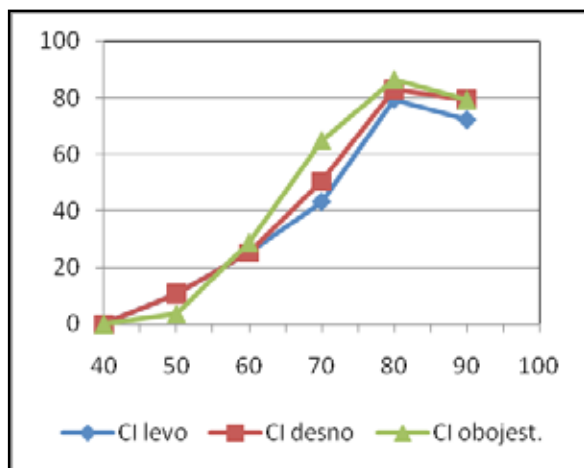
Povzeli smo tudi subjektivne ocene staršev in govornih terapevtov glede sprememb v poslušanju, orientaciji v prostoru, lokalizaciji zvokov in počutju otrok po nekaj mesečni uporabi obeh procesorjev hkrati.

REZULTATI IN RAZPRAVA

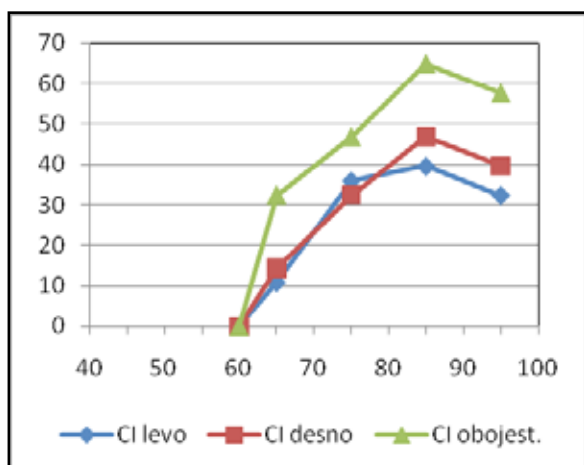
Pri vrednotenju rezultatov testiranja v tišini nismo zasledili pomembnejših razlik v razumevanju besed med posameznima ušesoma kot tudi ne ob obojestranski uporabi govornih procesorjev (o čemer poroča tudi Müller s soavtorji). Na desnem ušesu je naš uporabnik s pomočjo PV dosegel maksimalno razumljivost enozložnic 82,8 % na nivoju 80 dB in 79,2 % na enakem nivoju levo. Pri obojestranski uporabi pa je dosegel maksimalno razumljivost 86,4 % na nivoju 80 dB.

Povsem drugačne rezultate pa smo dobili ob dodani simulaciji zvočnega okolja. Na desnem ušesu je dosegel maksimalno razumljivost 46,8 % na nivoju 85 dB, na levem pa na enaki jakosti 39,6 %, kar nakazuje, da je njegovo boljše uho desno, ki je bilo tudi prvo operirano in kasneje oglušelo. Pri obojestranski uporabi PV pa je dosegel bistveno boljši rezultat – 64,8 % razumljivost na nivoju 85 dB (18 %). O boljšem razumevanju v hrupu ob obojestranski uporabi vsadkov govorijo tudi različni tuji avtorji (4,5,6).

Graf 1 Tišina

Graf 2 Hrup

Lokalizacija izvora zvoka je subjektivno boljša ob obojestranski uporabi procesorjev, a z večjo oddaljenostjo zvoka še vedno predstavlja problem. V primeru enostranske uporabe se lažje orientira z desnim procesorjem in ga v primeru okvare tudi težje pogreša. S pomočjo uporabe različnih standardiziranih testov za preverjanje lokalizacije je o podobnih rezultatih glede orientacije v prostoru na večjem številu preiskovancev poročal Tyler s sodelavci, zasledimo pa jih tudi pri drugih raziskavah (8, 9, 10).

Naš uporabnik opaža tudi pozitivne spremembe v kvaliteti slišane glasbe, saj sliši po navedbi lasten glas in glas okolice bolj čisto, polno in naravno. Opisuje, da bolj uživa pri poslušanju glasbe in pogostejše razpozna tudi besedilo pesmi.

Kljub uspešnemu razumevanju govora v različnih življenjskih situacijah pa si v hrupu še vedno pomaga z odgledovanjem, a je to zanj manj naporno, ko posluša obojestransko.

S pomočjo uporabe obeh procesorjev je konec dneva bistveno manj utrujen.

Tudi subjektivna opažanja staršev in govornih terapevtov govori o prednostih obojestranske implantacije pri skupini otrok.

Otroci se lažje znajdejo v prostoru, se hitreje

odzovejo na govor, manj pogosto potrebujejo ponovitev besed, so na splošno manj utrujeni. Govorni terapevti opažajo pozitivne spremembe tudi na govorno-jezikovnem področju že v povprečju tri do štiri mesece po nastavitvi drugega procesorja.

ZAKLJUČEK

Naše dosedanje izkušnje kažejo na prednosti obojestranskih implantacij; pri odraslem uporabniku lahko objektivno potrdimo boljše razumevanje v hrupu in subjektivno boljšo lokalizacijo ter orientacijo v prostoru.

Pri skupini otrok lahko opazimo podobne prednosti glede lokalizacije in orientacije, pomemben pa je vsekakor pozitiven vpliv obojestranske uporabe PV na hitrejši govorno-jezikovni razvoj.

LITERATURA

1. Worldwide Trends in Bilateral Cochlear Implantation: Supplement to The Laryngoscope, Volume 120 Issue 5
2. Summerfield A, Barton G, Toner J, McAnallen C, et al. Self-reported benefits from bilateral cochlear implantation in post-lingually deafened adults: randomised controlled trial. *Int J Audiol* 2006;45: 1-9.
3. Müller J, Schön F, and Helms J. Speech understanding in quiet and noise in bilateral users of the MED-EL COMBI 40/40+ cochlear implant system. *Ear Hear* 2002;23: 198-206.
4. Buss E, Pillsbury HC, Buchman CA, et al. Multi-center U.S. bilateral MED-EL cochlear implantation study: speech perception over the first year of use. *Ear Hear* 2008;29: 20-32.
5. Laszig R, Aschendorff A, Stecker M, Müller-Deile J, et al. Benefits of bilateral electrical stimulation with the Nucleus cochlear implant in adults: 6-month postoperative results. *Otol Neurotol* 2004;25: 958-968.
6. Litovsky RY, Parkinson A, Arcaroli J, Peters R, et al. Bilateral cochlear implants in adults and children. *Arch Otolaryngol Head Neck Surg* 2004;130: 648-655.
7. Tyler RS, Dunn CC, Witt SA, Noble WG. Speech perception and localization with adults with bilateral sequential cochlear implants. *Ear Hear* 2007;28(2 Suppl): 86S-90S.
8. Nopp P, Schleich P, D'Haese P. 2004. Sound localization in bilateral users of MED-EL COMBI 40/40+ cochlear implants. *Ear Hear* 25: 205-214.
9. Litovsky RY, Parkinson A, Arcaroli J, Sammeth C. Simultaneous bilateral cochlear implantation in adults: a multicenter clinical study. *Ear Hear* 2006;27: 714-731.
10. Van Hoesel RJ, Tyler RS. Speech perception, localization, and lateralization with bilateral cochlear implants. *J Acoust Soc Am* 2003; 113: 1617-1630.

POROČANJE S KONGRESA FEAPDA 2011, SINT-MICHELSGESTEL, NIZOZEMSKA

Irena Brecelj, ZGN Ljubljana in Amelija Mozetič Hussu, CKSG Portorož

Slovenija je že od oktobra 1996 članica evropske zveze društev učiteljev gluhih Federation Europeenne des Associations de Professeurs de Deficients Auditifs - FEAPDA. Ustanovil jo je g. Walter Wouts, ravnatelj šole za gluhe učence, leta 1696 v Bruslju. V evropsko zvezo FEAPDA so poleg Slovenije vključene naslednje države: Belgija, Nizozemska, Švedska, Švica, Nemčija, Italija, Poljska in Velika Britanija. Pred kratkim se je pridružila tudi Makedonija.

Sedež zveze je v Luxembourggu. Glavni odbor združuje dva do tri predstavnike posameznih držav članic in se sestaja enkrat ali dvakrat letno bodisi v Luksembourgu bodisi v kraju izvedbe bienalnega kongresa.

Glavni namen zveze je ugotavljati in reševati probleme izobraževanja gluhih učencev in dijakov, širiti dobro prakso in nova dognanja tega področja ter surdopedagogom omogočati izmenjavo mnenj na kongresih, ki jih organizirajo države članice.

21. in 22. oktobra 2011 je kongres FEAPDA organizirala Nizozemska v kraju Sint-Michielsgestel v eni od mnogih ustanov nizozemske organizacije Kentalis. Slednja izvaja vzgojne in razne podpirne programe za gluhe in naglušne, za vse osebe s težavami v komunikaciji.

Kongresa na temo Pismenost pri gluhih učencih smo se udeležili tudi štirje udeleženci iz Slovenije. Kolegici Irena Brecelj in Katja Krajnc sta na kongresu predstavili prispevek Pomen preverjanja pripravljenosti na opismenjevanje gluhih in naglušnih otrok.

Na kongresu smo najprej dobili povratno informacijo o rezultatih raziskave Leonardo projekta Kompetence učiteljev gluhih, v kateri smo sodelovali tudi Slovenci. Anketni vprašalnik je zajemal stališča treh področij: znanje, poklicne veščine in osebne lastnosti. Prejeli so 330 odgovorov (17 iz Slovenije). Srednja doba poučevanja anketiranih je 16 let.

Večina anketiranih podpira specializirano izobraževanje za učitelje gluhih, kar v Sloveniji že imamo (opomba avtorjev). V splošnem je nabor kompetenc označen kot pomemben – v raziskavi ugotavljajo pomembno povezavo med višjo delovno dobo in pomenom kompetenc. Postavlja se vprašanje: so za posameznega učitelja pomembne prav vse kompetence ali naj bi se razvijale le

kompetence posameznega delovnega področja. Anketirani predlagajo posodabljanje znanja vsakih nekaj let.

Plenarna predavateljica Loes Wauters je v predavanju Bralne strategije in bralni vzorci izpostavila pomen motivacije, ugodja in zabave med branjem, zanimanja in radovednosti, pa tudi pomen bralnih strategij. V preteklosti so nekatere raziskave pokazale, da je branje odraslih gluhih oseb v povprečju na nivoju 9-letnih slišočih učencev. Ugotavljajo, da so gluhi s PV boljši bralci, a kljub temu na področju branja zaostajajo za vrstniki.

Poudarila je, naj pri učenju branja veljajo naslednja načela:

- omogočimo otrokom brati,
- berimo jim,
- pogovarjajmo se z njimi o tekstu,
- obnavljajmo prebrano,
- bodimo jim vzor.

Tudi Carin Roos, predavateljica s Švedske, je v predavanju Spodbujanje porajajoče se pismenosti poudarila pomen zgodnjih jezikovnih vzpodbud. Predstavila je raziskavo kot primer dobre prakse, ki zahteva fleksibilnost učiteljev, visoka pričakovanja, ustrezno motivacijo za učenje, različne materiale in metode dela. Omenila je uvajanje enoročne abecede v zgodnjem otroštvu (pre finger spelling/ play finger spelling) v gluhih družinah z gluhih otroki. Zanimiva je njena izjava, da ni najboljše metode ali modela, je le najboljša praksa za vsakega posameznega otroka. Potrebno je slediti otroku, uporabiti vsa sredstva komunikacije, vse načine interakcije s ciljem, da je otrok aktiven, enakovredno vključen z drugimi vrstniki.

Linda Watson, plenarna predavateljica iz Velike Britanije, je v predavanju Vključevanje staršev v proces branja poudarila, da so za dobre bralne sposobnosti potrebni: znanje jezika, fonološka znanja in sposobnosti ter interes. Poudarila je tudi pomen domačega okolja: polne knjižne police, izkušnje, priložnosti za branje, pogovori, zgodbe v celoti. Poudarila je tudi pomen aktivnega sodelovanja staršev. Predstavila je raziskavo, opravljeno v šestih avstralskih in novozelandskih centrih za zgodnjo pomoč, o bralnih navadah v družinah z gluhih otrokom. Ugotovili so, da veliko družin največ časa namenja tradicionalni pismenosti (branje

knjig, revij, časopisov). Manj časa pa posvečajo okoljski pismenosti (razumevanje simbolov, znakov, zemljevidov ...) in še najmanj tehno-pismenosti (uporaba e-pošte, SMS, google, igre, besedila ...) Slednja lahko prinaša veliko zabave in pozitivnega učinka tako otrokom kot staršem. V teh družinah je manj pripovedovanja otrokom, pogosto je risanje, pisanje je priložnostno. Ugotavljajo, da je potrebno spodbujati branje, pisanje in uporabo tudi tehno literature.

Norveška predavateljica Ingvild Roald je imela predavanje Strategije pomoči gluhih učiteljev gluhih otrokom pri bralnem razumevanju. Povedala je, da gluhi učitelji s svojimi izkušnjami motivirajo učence. Poudarila je pomen znakovnega jezika z vso gramatiko. Na Norveškem imajo slišči starši gluhih otrok zelo dobre možnosti za učenje znakovnega jezika, saj jim je omogočeno 40-tedensko učenje, ki je v začetni fazi pogosto, pozneje pa občasno. Podpore in pomoč nudijo tudi otrokovim starim staršem.

Kot zanimivost je predstavila primer poučevanje tujega jezika (angleščine) v znakovnem jeziku: učiteljica obvlada kretnjo v obeh jezikih. Ko med uro uporablja angleško kretnjo, se postavi pod angleško zastavo, ko uporablja norveško kretnjo, se postavi pod norveško zastavo.

Na kongresu so imele zanimive prispevke tudi posamezne države članice združenja FEAPDA.

Belgija je predstavila eksperimentalni projekt Listening eyes. V Belgiji je veliko gluhih otrok v integraciji, v prilagojenem programu za gluhe. Kjer so projekt izvajali, se šolajo predvsem gluhi otroci priseljencev ali otroci z več motnjami. Projekt je vseboval je tri dele: literarni, umetniški in socialno-

integracijski del. Cilj je bilo razširiti in obogatiti besednjak, vzpodbuditi branje in povečati interes za literaturo, umetniško izražanje in pospešiti socialni integracijo in osebnostno rast. Temeljlil je na doživljajski metodi učenja pri čemer so učenci zelo doživljajsko obdelali določene učne teme (npr.: obisk železniške postaje, ogled DVDja na to temo – zgodba v znakovnem jeziku, zapis znakov in šele nato zapis besede).

Švica je predstavila primere spodbujanja motivacije v procesu učenja branja.

V šoli za gluhe sta vedno dva učitelja v razredu; eden poučuje verbalno, drugi uporablja znakovni jezik. V razredu je 4-8 otrok, ki slabo obvladajo jezik. V programu imajo 2 uri znakovnega jezika in 2 uri kulture gluhih tedensko. Za učenje branja uporabljajo Carrousel metodo oz. postopek:

- učenec bere tekst individualno,
- učenec bere tekst z učiteljico, ki poučuje glasovno-govorno,
- učenec bere tekst z asistentko v znakovnem jeziku,
- obnova vsebine v znakovnem jeziku,
- prepis vsebine,
- diskusija o vsebini v znakovnem jeziku,
- diskusija o vsebini glasovno-govorno,
- igra vlog,
- učenec posname svojo zgodbo v znakovnem jeziku,
- učenec si zapiše nove besede,
- učenec nove besede uporabi v novih povedih,
- zapiše tudi serijo kretenj v pravo jezikovno strukturo.

Kot motivacijsko sredstvo uporabljajo ANTOLIN računalniške programe.

S prispevkom ICT v razredu se je predstavila tudi Makedonija, nova članica združenja FEAPDA. Predstavili so projekt Računalnik za vsakega učenca, pri čemer spodbujajo branje in bralno razumevanje z uporabo stripov, križank in kvizov.

Slovenija se je predstavila s prispevkom Pomen preverjanja pripravljenosti na opismenjevanje gluhih in naglušnih otrok. Na kratko smo predstavili metodiko opismenjevanja v Sloveniji v ZGNL. Primerjali smo rezultate raziskave o razumevanju prebranega pri 8–10-letnih učencih, ki se šolajo v osnovnih šolah ali v ZGNL. Predstavili smo tudi Ocenjevalne lestvice za preverjanje pripravljenosti za delo v šoli, ki smo jih na večjem vzorcu preverjali v okviru Inovacijskega projekta Zavoda za šolstvo in šport. Lestvice se že vrsto let uporabljajo kot interno gradivo v ZGNL. Poudarili smo, da bi bilo potrebno gradivo izdati kot priročnik, ki bi bil namenjen širši uporabi.

hear**LIFE**

POGOSTNOST POJAVA STIMULACIJE OBRAZNEGA ŽIVCA MED NASTAVITVIJO PV

Anita Kastelic, Klinika za ORL in CFK, Univerzitetni Klinični center Ljubljana

Sočasno stimuliranje obraznega živca ob siceršnjem dobrem delovanju delovanja polževega vsadka je znan neželen stranski pojav. Raziskave po svetu navajajo relativno majhno, vendar za bolnike pomembno število uporabnikov s tem zapletom, od 3 do 14 % (1,3). V prispevku bomo prikazali pogostnost tega pojava pri 205 uporabnikih PV, ki jih obravnavamo v Univerzitetnem Kliničnem centru Ljubljana, Kliniki za otorinolaringologijo in cervikofacialno kirurgijo. Predstavili bomo izvide predoperativnih preiskav, ki bi lahko napovedovali možnost za ta neželeni pojav, kakor tudi dogodke med samo operacijo in pooperativne dogodke ter druge možne razloge, ki bi lahko samostojno ali sopojava privedli do tega zapleta.

METODE

Pregledali smo ambulantne zapise, poročila o poteku fitinga ter vse operacijske zapise 205 uporabnikov polževega vsadka, ki so bili operirani od leta 1996, do julija 2010. Uporabnikov, ki so imeli vsaj en Med-El ov polžev vsadek (PV), je bilo 105 in 100 uporabnikov Cochlear-jevega PV. Bolniki približno mesec dni po operaciji prejmejo zunanje dele PV in takrat jim prvič nastavimo govorni procesor. Od prve priključitve govornega procesorja dalje spremljamo navzočnost sočasnega stimuliranja obraznega živca. Ta se lahko pojavi že pri prvem priklopu govornega procesorja in nastavitvi, ali pa kasneje, čez nekaj mesecev ali let(2). Zvok preko govornega procesorja lahko draži obrazni živec samo med nastavitvijo, lahko pa tudi pri poslušanju glasnejših zvokov iz okolja. To opazimo kot trzljaje okoli oči, obrvi, ustnic ali nam uporabnik sam opiše sočasne stimulacije, ki jih občuti na obrazu. Upoštevali smo starost, spol, vrsto vsadka, etiologijo, čas uporabe govornega procesorja, posebnosti med operacijo, ter čas pojava stimulacije obraznega živca.

REZULTATI

Pri 17 uporabnikih (8,3 %), smo beležili občasne težave s istočasnim, neželenim stimuliranjem obraznega živca. Med-El uporabnikov 14 od 105 (13 %), Cochlear pa 3 od 100 (3 %). Težave so bile, z izjemo enega primera, pri vseh izražene samo med nastavljanjem govornega procesorja. Pri eni deklici so obrazni živec občasno dražili tudi zvoki okolja, med običajnim poslušanjem preko mikrofona.

Smullen s sodelavci (3) je v svoji raziskavi pri 600 uporabnikih ugotovila, da je pogostnost stimuliranja obraznega živca, pri vseh proizvajalcih približno enaka.

V naši raziskavi je tega pojava pri Med-El uporabnikih več (14 Med-El in 3 Cochlear), vendar je obrazni živec pogosteje stimuliran pri odraslih uporabnikih (2,4), ti pa imajo pri nas večinoma Med-El pripomoček (Med-El 70 odraslih od skupno 105 in Cochlear 6 odraslih od skupno 100). Tudi med 17 uporabniki, pri katerih smo opazili stimulacijo obraznega živca, je bilo 15 odraslih (od 18 do 69 let) in dva otroka (8 in 16 let). Uporabniki z omenjenimi težavami so bili stari od 8 do 69 let, povprečno 32,5 let. 12 uporabnic je bilo ženskega in 5 moškega spola. Polžev vsadek so uporabljali od enega do 12 let, povprečno 5,2 leti. Stimuliranje obraznega živca smo prvič opazili po najmanj šestih mesecih uporabe do pet let, razen pri eni uporabnici, ko se je pojavilo po 11 letih uporabe. Pri šestih uporabnikih je vzrok gluhosti dednost, pri dveh intrauterina hipoksija in zdravljenje z ototoksiki. Dve uporabnici PV sta oglušeli zaradi napredovale otoskleroze, pri eni je šlo za anomalijo notranjega ušesa. Pri šestih uporabnikih PV pa je vzrok gluhoste ostal neznan.

Pregledali smo zapise med operacijo in ugotovili, da je šlo pri dveh primerih za težko vstavitvev stimulirajoče elektrode v notranje uho, pri enem je šlo za displazijo struktur notranjega ušesa, pri dveh za skleroziran mastoid in močnejše sklerozirano parafacialno področje, pri eni bolnici pa je šlo za kostne spremembe kot posledico otoskleroze in za razkritje facialisa v enem primeru.

Ko opazimo stimuliranje obraznega živca med nastavitvijo na določenem kanalu, zmanjšamo nivo glasnosti do nivoja, ko draženja ni več. Velikokrat se ta pojav pri naslednjem fitingu več ne pojavi na istem nivoju, tako da lahko takrat zvišamo jakost. Pri šestih uporabnikih v zadnjem času več ne opažamo stimuliranja obraznega živca. Pri ostalih (11), pa med nastavljanjem govornega procesorja ob močnejši jakosti pojav še vedno lahko opazimo.

SKLEP

Stimulacija obraznega živca zaradi delovanja polževega vsadka je poznan pojav v svetu, kar potrjuje tudi naša raziskava. Večinoma so tudi poznani razlogi, ki do tega privedejo ter strategije,

s katerimi ta pojav omilimo ali celo odpravimo. Dolgoletne izkušnje so nam pri tem v veliko pomoč. Tudi procent uporabnikov s to težavo je primerljiv s tujimi raziskavami. V večini primerov ne vpliva na kvaliteto zvoka in poslušanja, kljub temu pa je dobro, da smo na to težavo pozorni.

LITERATURA

1. Bigelow D.C, Kay D.J, Rafter K.O, Montes M, Knox G.W, Yousem D.M. Facial Nerve Stimulation From Cochlear Implants. The American Journal of Otology 1998; 19:163-169.

2. Shea J.J, Domico E.H. Facial Nerve Stimulation After Successful Multichannel Cochlear Implantation. The American Journal of Otology 1994.
3. Smullen J.L, Polak M, Hodges A.V, Payne S.B, Telischi F.F, Balkany T.J. Facial Nerve Stimulation after Cochlear implantation. The Laryngoscope 2005; 6: 977-982.
4. Hoffman R.A, Cohen N.L. Complications of cochlear implant surgery. Ann Otol Rhinol Laryngol 1995;104 (Suppl, 166):420-2.

SREČANJE S STARŠI V PORTOROŽU

Inž. Eva Kohl, Klinična tehnica / MED-EL Wien

Ob 15-letnici prve implantacije polževega vsadka v Sloveniji se je v Portorožu od 20. do 22. oktobra 2011 odvijal mednarodni "9. evropski balkanski kongres za slušne vsadke in visokotehnološke slušne pripomočke". MED-EL je z veseljem to strokovno srečanje podprl kot sponsor. Na strokovno prireditve je sedaj že tretjič povabil uporabnike PV in njihove starše. Ob hladnem, a sončnem vremenu so se tega srečanja udeležile družine iz cele Slovenije v Grand hotelu Metropol, Portorož.

Uradni program je odprl doc. dr. Gros, ki je bil skupaj s prof. Žargijem predstojnik za znanstveni program balkanskega kongresa. Vsi ostali predstavniki tima za PV iz ljubljanskega Kliničnega centra, kakor tudi predstavniki iz družb Slušni aparati Widex in Dorimpex so bili na razpolago za vprašanja prisotnih družin oziroma uporabnikov PV.

enostansko gluhih oseb. Tudi na družinskem srečanju je bila ta tema zelo aktualna: Franci Urankar iz Slušnih aparatov Widex je govoril o bilateralni oskrbi uporabnikov slušnih aparatov in tako doseženih izboljšavah glede na enostransko poslušanje. Poslušalci so lahko potegnili vzporednice s polževim vsadkom.

MED-EL je predstavil najmanjši govorni procesor na svetu. Predstavil je različne načine nošenja

zunanjih delov

skupaj z novim mini baterijskim ohišjem; predstavljena je bila tudi svetovna novost – majhno XS baterijsko ohišje, s katerim je MED-EL-ov OPUS 2 govorni procesor najmanjši na svetu. Ta minimizirana zgradba s samo dvema gumbastima baterijama je možna zaradi energijsko varčnega D-oddajnika, ki ob isti kvaliteti zvoka zmanjša uporabo energije za približno 30 %. Marsikateri poslušalec je bil presenečen nad bogatim kompletom in možnostmi sistema, ki jih nudi MED-EL svojim uporabnikom.

Tudi tokrat je na srečanju sodeloval uporabnik PV s svojimi izkušnjami: gospod Forštner je zelo živahno predstavil svoja doživetja in izkušnje.

Nazadnje so lahko vsi udeleženci ob pogostitvi obnavljali stara in sklepali nova poznanstva. Vsem, ki bi se radi udeležili naslednjega srečanja, priporočam, da se že vnaprej prijavijo na naslov: dorimpex@t-2.net, da vas bomo lahko pravočasno obvestili o kraju in terminu srečanja.

BILATERALNA IMPLANTACIJA:

V znanstvenem delu kongresa je bilo veliko tem o bilateralni implantaciji, kakor tudi o implantaciji

POLŽEVI VSADKI ZA STAREJŠE

Mirko Robba, Posluh d.o.o.

Konec septembra je v ljubljanskem Cankarjevem domu potekal že 11. festival za 3. življenjsko obdobje. S svojim razstavnim prostorom in delavnico je sodelovalo tudi podjetje Posluh za sluh d.o.o., ki v Sloveniji zastopa Cochlear Limited, vodilno podjetje na področju polževih in kostno vsidranih implantov. Predstavili so uporabnost njihovih slušnih pripomočkov za starejše, še poseben poudarek pa je bil na spoznanju, da so polževi vsadki idealna rešitev tudi za starostnike ne samo za otroke.

Ljudje v razvitem svetu smo v povprečju vse starejši. V ZDA je 38 milijonov ljudi starejših od 65 let, kar pomeni 14 % celotne populacije. Japonska ima 20 % populacije starejše od 65 let in je v tem pogledu vodilna v svetu. Italija je na drugem mestu. Po podatkih slovenskega statističnega urada je bil 01.01.2011 delež starejših od 65 let pri nas 16,5 %. Prav gotovo ni dovolj, da se podaljšuje le življenjska doba, dvigniti se mora tudi kvaliteta življenja starejših ljudi.

Starostna izguba sluha je pri tem zelo pogosta ovira. Zaznavna izguba sluha namreč prizadene preko 30 % ljudi starosti 65-74 in kar 50 % starejših od 75 let. Visok krvni tlak in revmatoidni artritis sta pri tem najpogostejša vzroka. Izgube sluha so pogostejše pri moških kot pri ženskah. Senzorinevralna izguba sluha ima za posledico predvsem nerazumevanje govora. To vpliva na socialno (v/iz)ključenost, komunikativnost in s tem na čustveno zdravje posameznika. Psihološke motnje so pri ljudeh z izgubo sluha 4x pogostejše kot sicer.

Ko pri zaznavni izgubi sluha in težki naglušnosti moč klasičnih slušnih aparatov ne zadošča več, so polževi vsadki še edina prava rešitev. Danes jih po svetu uporablja že preko 120.000 ljudi. Prednosti je veliko, so pa tudi slabosti. Operacije so drage, vendar bistveno cenejše kot tiste na srcu ali ledvicah. Vsaka operacija predstavlja tudi določeno stopnjo tveganja. Največja prednost pa je prav v razumevanju govora, kjer so rezultati veliko boljši kot pri klasičnih (pa čeprav digitalnih) slušnih aparatih. Klinične raziskave kažejo, da so rezultati tem boljši,

čim krajše je obdobje od izgube sluha do operacije. Kvaliteta življenja po opravljeni operaciji se močno izboljša. Ljudje poročajo o boljših socialnih stikih in večjem samozaupanju. Za zadovoljno starost je pomemben občutek nadzora nad dogajanjem in zaupanje v lastne sposobnosti. Pooperativna rehabilitacija je odvisna od posameznika, njegove motiviranosti in pripravljenosti.

Operativno tveganje poleg nekaterih bolezenskih stanj predstavlja splošna anestezija. Izkazalo se je, da morebitne posledice anestezije niso pogojene s samo starostjo. Torej zaradi anestezije pri operaciji naj zdrav starejši človek ne bi imel nobenih posledic. Najstarejši do sedaj operirani ženi so polžev vsadek implantirali malo pred njenim 100-tim rojstnim dnevom. O tem pričajo video izseki na internetu (Youtube: http://www.youtube.com/watch?v=pHzoc_1uE8A).

Procent starejših v celotnem številu operacij v (predvsem razvitem) svetu hitro raste. Že leta 2005 je dosegal 24 %, danes pa se že približuje 50 %. Da ta procent ni še višji, so kriva omejena finančna sredstva klinik in državnih zdravstvenih blagajn. Glede na to, da Evropska unija posveča veliko skrb prav kvaliteti življenja svojih prebivalcev, pa se bo tudi v tem oziru gotovo še marsikaj izboljšalo.

Hear now. And always

Cochlear™

KAKO NEVARNO JE PREGLASNO POSLUŠANJE GLASBE?

Franci Urankar, Slušni aparati Widex

Strokovnjak nam je pojasnil, kako nevarna je prevelika izpostavljenost hrupu, in opozoril na vse bolj razširjeno naglušnost med vsemi generacijami.

ŠKODLJIVO JE TUDI PREGLASNO POSLUŠANJE GLASBE

"Ojačevalci in zvočniki, ki se uporabljajo na koncertih, zmorejo izjemno preseči mejo, pri kateri velja, da je industrijski hrup že škodljiv." Enak učinek imajo tudi slušalke. Če nas pretiran hrup spremlja večino dneva, se pogosto pojavi naglušnost, pojavlja pa se tudi šumenje ali piskanje v glavi, ki zna postati silno nadležno. "V kolikor smo trajno ali tudi le občasno izpostavljeni visokim obremenitvam s hrupom, lahko to škoduje sluhu. Pogosto se niti ne zavedamo, da se hrupu preveč izpostavljamo," pravi Franci Urankar. Mnogi udeleženci po glasnih koncertih slabše slišijo, pogosto pa jim v ušesih tudi šumi. Če se takšno izpostavljanje hrupu nadaljuje, lahko naglušnost postane trajna.

Večinoma se sploh ne zavedamo, da smo vsi kandidati za zgodnjo naglušnost. (PhotoXpress)

Dandanes nas neprestano obdajajo različni zvoki, ki so lahko za naš sluh močno škodljivi. Za ljudi s slušno okvaro predstavlja hrup velik problem, saj je zmožnost za razumevanje govora in komuniciranje vedno bolj omejena. O pretiranemu hrupu in o tem, kako se mu lahko izognemo, smo se pogovarjali z akustikom za slušne aparate Francijem Urankarjem, dipl. ekonomistom, iz podjetja Slušni aparati Widex.

NAJBOLJ POGOST VZROK ZA NAGLUŠNOST JE PRI DELOVNO AKTIVNIH ODRASLIH HRUP

Kar 16 odstotkov Evropejcev ima tolikšno naglušnost, da že lahko vpliva na njihovo dnevno življenje. "Dnevno se srečujemo z veliko naglušnimi osebami, ki jim s slušnimi aparati pomagamo ponovno vzpostaviti normalnejše možnosti za komunikacijo," pravi Franci Urankar, ki poudarja, da je hrup pri delovno aktivnih odraslih najpogostejši vzrok za naglušnost. Poklici, ki so največkrat omenjeni, so delavci v kovinski industriji, kleparji, konstrukcijski delavci, kmetje, tiskarji, delavke v tkalnicah ... Pri takšnih osebah je naglušnost za določene frekvence še posebno izrazita in obsega tudi višje in nižje frekvence, kar znatno ovira zmožnost komuniciranja.

ALI SE LAHKO PRETIRANEMU HRUPU IZOGNEMO?

"Žal se pretiranemu hrupu vedno ne moremo 100 % izogniti, zagotovo pa lahko s svojim zavedanjem in primernim ravnanjem živimo tako, da zaradi pretiranega hrupa ne bomo nosili posledic." Obstaja sicer več načinov, kako se hrupu izogniti, predvsem s tem, da na koncertih ne stojimo v neposredni bližini zvočnika in pri poslušanju glasbe s slušalkami glasnost omejimo. Pomembno je, da sami vplivamo na čas poslušanja, razdaljo do zvočnega izvira in glasnost poslušanja, ki jo izberemo v slušalkah. V kolikor v danih razmerah na to ne moremo vplivati, je potrebno uporabljati zaščitna sredstva, ki ušesa pred premočnim hrupom obvarujejo.

ČAS IZPOSTAVLJENOSTI HRUPU NAJ BO ČIM KRAJŠI!

"Naša ušesa imajo naravno zaščito pred močnimi zvoki, ki pa deluje zelo kratek čas po nastopu glasnega zvoka. Dlje, ko glasen zvok traja, bolj je neugodno za uho, saj se ne more braniti in običajno najprej začasno, nato pa trajno pride do naglušnosti ali šumenja ter piskanja v glavi. Do tega pride zato, ker se občutljivi deli notranjega ušesa trajno mehansko poškodujejo. V industriji je glasnost 85

dB postavljena kot meja, kjer je potrebno uporabljati zaščitna sredstva proti hrupu, doma pa nas pri glasnosti nihče ne kontrolira," pravi Franci Urankar. Če smo na primer 90 dB hrupu izpostavljeni 8 ur na dan, nam lahko že v enem letu poškoduje sluh. V kolikor smo izpostavljeni ojačani glasbi med 110 – 130 dB pa nam lahko v enakem obdobju sluh poškoduje že izpostavljenost le pol ure ali nekaj minut na dan.

ŠTEVILO LJUDI, KI IMAJO TEŽAVE S SLUHAM, SE IZ LETA V LETO POVEČUJE

"Število ljudi, ki imajo težave s sluhom, se povečuje. Predvsem zaradi načina življenja, seveda pa tudi zaradi daljše življenjske dobe. Poleg tega je na

tem področju prisotnih manj predsodkov in zmot, ki so včasih naglušne ljudi v večji meri odvrčali od tega, da bi si poiskali strokovno pomoč," pravi Franci Urankar. "Naše stranke so iz vseh generacij, saj s sodobnimi diagnostičnimi postopki odkrijejo naglušnost že v porodnišnici. Zaradi sodobnega načina življenja in množične uporabe slušalk, preko katerih se preglasno poslušajo glasba, je opaziti, da imajo več težav s sluhom tudi mlajše populacije, zato bi se morali bolj zavedati, da si s tem lahko trajno poškodujejo sluh."

Objavljeno 16. 4. 2011 na:

<http://www.moski.si/sodoben-moski/zdravje/kako-nevarno-je-preglasno-poslusanje-glasbe/>

IZKUŠNJE Z UČENCEM S POLŽEVIM VSADKOM

Veronika Pupaher in Andreja Robič, OŠ Selnica ob Dravi

POVZETEK

Z motnjo sluha sva se prvič srečali, ko se je na našo šolo vpisal učenec s polževim vsadkom v prvi razred. Učenje otrok z motnjo sluha zahteva povsem drugačen pristop, prilagoditve in prilagajanje v vseh situacijah.

Gluhi ljudje imajo podobno distribucijo inteligentnosti kot vsa ostala populacija. Je pa res, da lahko nepoučen učitelj pride do napačnega sklepa o zmanjšanih sposobnostih gluhega otroka zaradi njegovega drugačnega razvoja, ki je posledica nezadostnega sprejemanja informacij iz okolja. Posledice gluhotе se odražajo na razvoju jezika, govora in komunikacije z drugimi; to posledično vpliva na spoznavni, socialni in osebni razvoj otroka.

UVOD

Velikokrat se morda premalo zavedamo, da je sluh resnično eno pomembnejših čutil, kar jih imamo. Morda se na prvi pogled zdi, da je slepota hujša, v resnici pa je prav sluh tisto čutilo, ki v intelektualnem, komunikacijskem in razvojnem smislu, če je moten, človeka najbolj prizadene. Sluh ima veliko vlogo pri zaznavanju, pomnjenju, razvoju govora in jezika, oblikovanju pojmov in razvoju mišljenja. Zaznamuje človekovo socialno, mišljenjsko in čustveno področje. Gluhim do razvoja polževega vsadka niso mogli pomagati, da bi slišali. Tako velja polžev vsadek za medicinski čudež, saj lahko ta medicinsko-tehnični pripomoček gluhim ali osebam s hudo okvaro sluha omogoči sprejem in zaznavo

zvoka na drugačen način ter jim tako omogoča polno in kvalitetno življenje. Prva operacija je bila v Sloveniji opravljena leta 1996. Pred tem so to delali samo v tujini. Odkar sem se prvič srečala z učencem s polževim vsadkom, sem se ves čas spraševala, kako pravzaprav sliši. Tega si nisem znala predstavljati. Prebiral sem literaturo in članke na to temo, brskala po internetu in našla posnetek, kako sliši glasbo in govor (<http://www.youtube.com/watch?v=1kQPZdQxDbo> ali pa <http://www.youtube.com/watch?v=SpKKYBkJ9Hw&feature=related>).

Polžev vsadek otroku omogoča, da zazna zvoke pogovorne glasnosti in glasove govora, ki so pomembni za učenje jezika. Omogoča mu, da sliši, a ne enako kot slišiš. Poslušanja se mora otrok naučiti, saj se bo le z uspešnim poslušanjem naučil tudi govoriti. Razvoj poslušanja in govora pri otroku s polževim vsadkom pa je optimalen, če otrok živi v okolju, bogatem s slušnimi in govornimi dražljaji. Zato je tudi velika večina otrok s polževim vsadkom vključena v redne vrtce in šole. Kakšno pa je njegovo poslušanje? Da si bomo to lažje predstavljali, lahko primerjamo poslušanje z gledanjem. Otrok naenkrat pred seboj zagleda žival. Vidi jo zelo jasno in v celoti, zato jo takoj prepozna, saj mu je dobro znana. Lahko pa je žival skrita za drevesi in bo otrok videl le njene posamezne dele, vendar jo bo kljub temu prepoznal, če mu bo znana. Po drugi strani pa lahko otrok ugotovi, da je še nikoli ni videl in je ne zna poimenovati. Podobno je poslušanje s polževim vsadkom. Otrok s pripomočkom ne sliši vseh zvokov, ki sestavljajo besedo. Če mu je beseda znana, jo bo prepoznal tako, da bo slišane koščke

povezal s tem, kar ve o tem svetu, in razumel, kaj mu govorimo. Za poslušanje ne potrebuje le sluha samega, pač pa tudi čim bolj bogate predstave o svetu, ki ga obdaja. Zato moramo otroka naučiti čim več o zunanjem svetu, ponuditi mu veliko informacij, ki naj jih prejema preko vseh senzornih kanalov. Otrok mora imeti možnost, da raziskuje, spoznava, opazuje, tipa, okuša, primerja, preizkuša. Tudi s sluhom.

IZKUŠNJE UČITELJICE PODALJŠANEGA BIVANJA

V novem šolskem letu me vedno čakajo novi izzivi, ki poklicno in osebno bogatijo, prinašajo pa tudi marsikaj novega. Tudi šolsko leto 2008/2009 ni bilo izjema, saj sem izvedela, da bo na našo šolo v 1. razred vključen deček s polževim vsadkom. Kot učiteljica v oddelku podaljšanega bivanja, ki ga deček redno obiskuje že od 1. razreda dalje, mu nudim tedensko tudi tri ure dodatne strokovne pomoči. In kako se je vse začelo?

Komisija za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami je pred vključitvijo učenca v osnovno šolo izdelala strokovno mnenje, iz katerega je bilo razvidno, da je otrok glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oz. motnje po Pravilniku o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami ter o kriterijih za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami (Ur. 1. RS, št. 54/03, 93/04, 97/05, 25/06 in 23/07) opredeljen kot otrok s popolno izgubo sluha.

Deček je namreč šele dobro leto pred vključitvijo v osnovno šolo dobil polžev vsadek, to je kohlearni implantat, ki pretvarja zvočno valovanje iz okolice v električne impulze. Gluhe osebe to zaznajo kot kovinske zvoke. To ni naravno poslušanje, potrebno je mnogo vaj za razumevanje glasov in zvokov iz okolja. Kakšne spremembe je prinesla dečku operacija polževega vsadka? Vse, kar sem vedela, je bilo to, da deček sliši, vendar še ne zna govoriti. V mislih so se mi porajala marsikatera vprašanja. Ali jaz sploh zmorem nuditi učno pomoč nekomu, ki sploh ne zna govoriti? Kakšna bo komunikacija med nama? Kaj sploh vem o gluhoti? Kako bodo dečka sprejeli ostali učenci?

Začela sem iskati in prebirati razpoložljivo literaturo na to temo. Prebrano mi je nekoliko osvetlilo problem gluhih, še vedno pa sem čutila stisko in strah pred neznanim. Z razredničarko, ki je dečka uspešno popeljala skozi prvo triado, sva se redno udeleževali študijskih srečanj, na katerih smo učiteljice izmenjale marsikatero izkušnjo, se seznanile s težavami oz. potrebami, s katerimi se tak otrok sreča med osnovnošolskim izobraževanjem, prav tako pa so nam strokovnjaki iz Centra za sluh in govor Maribor na preprost način razložili, kaj gluhoti je in kako se

z njo »spoprijeti«.

Prišel je mesec september in začela sem dobivati odgovore na moja vprašanja. Z učiteljico sva skušali vzpostaviti z dečkom odnos, ki bi mu v prvi vrsti nudil občutek varnosti in pomagal pri integraciji v novo okolje.

Deček se je namreč ob vstopu v šolo znašel v »velikem« svetu, polnem slušnih in vidnih informacij, ki so se (za njega) ob izredno hitrem tempu menjavale v različnih aktivnostih. Količina znanja, ki ga je moral urediti v uporaben sistem, je bila pri posameznih učnih predmetih zelo obsežna. Najmanj težav je imel pri matematiki, več pri spoznavanju okolja in največ pri slovenskem jeziku (skromen besedni zaklad). Tako sva se z razredničarko dnevno in sprosti dogovarjali, pri kateri učni snovi in na kakšen način bo potreboval dodatna navodila, razlago in določene prilagoditve, da se težave pri omenjenih predmetih ne bi preveč nakopičile. Tako sem tudi lažje delala individualno pri urah dodatne strokovne pomoči.

Vsebina dela pri slovenskem jeziku v prvi triadi je naravnana tako, da učenci veliko poslušajo, se veliko pogovarjajo, govorno nastopajo in obravnavajo vsak teden eno pravljico ali pesem. Vse te vsebine je bilo potrebno povsem individualizirati in sproti prilagajati glede na njegov napredek za minimalne standarde znanja. Pri izvajanju individualiziranega programa za razvoj govora – jezika je teža izvajanja vaj slonela na razumljivem izražanju misli in sistematičnem bogatenju besedišča. Z učencem sva skozi prvo triado nadgrajevala znanje s preprostimi vajami slušne pozornosti, z vajami razlikovanja različnih zvokov iz okolja, z vajami razlikovanja števila zlogov v besedi, z vajami razlikovanja posameznih glasov, števil, prvega glasu v besedi, z vajami prepoznavanja pričakovanih besed iz zaprte liste, določene besede v stavku in z vajami razumevanja kratkih, pričakovanih vsebin, prve besede v stavku, določenih besed v nepričakovanih stavkih. Pri samem delu sem bila pozorna na to, da sem bila ves čas obrnjena k Jerneju, da je lahko bral z ustnic. Individualne ure sem vedno podkrepila z aplikacijami, slikami, fotografijami, preprostim skiciranjem in dodatno razlago, da je deček snov lažje razumel. Kompleksnejša navodila sem mu poenostavila. Najtežje je bilo z obravnavo neumetnostnih besedil pri književnosti. Pri obravnavi pravljic sem si pomagala s krajšanjem zgodbic, slikami in individualnim pripovedovanjem ob slikanici. Uporabljala sem nabor istih besed in kratkih vprašanj, le tako sem lahko videla, da Jernej razume to, kar govorim.

Učenci so sošolca hitro sprejeli v skupino. Hitro so se naučili, da mu morajo pokazati, ga prijeti za roke, ga povabiti k igri s kretajo. Prav tako so se veselili vsakega njegovega napredka, pri govorjenju so mu večkrat spontano zaploskali, ga objeli. V podaljšanem bivanju smo se od začetka

sporazumevali na neverbalen način in s kretnjo, saj je deček v začetku 1. razreda znal povedati le nekaj besed, začel se je šele učiti določenih besed. Naučil se je, kako se reče mama, ata, avto in nas tako vsakodnevno presenetil z novo besedo. Kasneje pa je bila naša težnja, da bi učenci z njim komunicirali čim bolj na verbalen način. To se je predvsem kazalo v igrah, kjer je bila potrebna govorna komunikacija. S sošolci je komuniciral neverbalno, oni z njim pa verbalno. Opaziti je bilo, da je gluhi učenec večkrat ponavljaj besede, ki so jih izgovarjali sošolci. Tudi slikanice so pogosto skupaj »brali«, jih opisovali, najprej s sliko, potem z besedo. Učenec je besede pridno ponavljaj in se učil. Če je prišel v kak konflikt, so ga sošolci opravičevali. V začetku so bili do njega zaščitniški, kasneje pa so ugotovili, da jim je enak in da mu ne smejo vsega postoriti, da se mora tudi on učiti in naloge samostojno opravljati. Tako so ga sprejeli kot enega izmed njih.

Deček je napredoval v 4. razred, jaz pa sem še vedno njegova učiteljica v podaljšanem bivanju in imam z njim tedensko tri ure dodatne strokovne pomoči. Še vedno je v začetni fazi govornega izražanja, saj je s slišječimi vrstniki veliko neverbalne komunikacije ter težav na področju sporazumevanja, tako pri oddajanju lastnih sporočil, hotenj, želja, misli, vprašanj, kot tudi pri sprejemanju le-teh. Kljub temu da je bil deček operiran relativno pozno, pa napreduje na vseh področjih razvoja poslušanja in govora in se lepo in hitro vključuje v različne socialne situacije. Ves čas od prvega razreda do danes uspešno pridobiva nove besede in pojme pri slovenščini, ki jih govorno in pisno utrjuje. Največkrat se pojavi potreba po dodatni razlagi in utrjevanju novih besed in pojmov pri predmetih, ki so to šolsko leto novi in vsebujejo veliko novih vsebin. Taka predmeta sta družba ter naravoslovje in tehnika.

Razume kratka, enostavna navodila, ki se ponavljajo. Nove besede pridobiva in razume s pomočjo slike in piktogramov. Skozi celo šolsko leto pridno širiva besedni zaklad, čeprav si težko zapomni besede, ki jih vsakodnevno ne sliši in ne uporablja. Nove besede, ki jih je že slišal, sicer hitro prepozna in si zapomni prvi zlog, težje si zapomni celo besedo. Bere počasi, njegovo razumevanje novih besedil je slabše, zato je pomembno, da ga naučimo čim boljšega branja z razumevanjem, saj bo iz leta v leto več snovi, z dobrim branjem pa mu bo seveda olajšano šolsko delo.

IZKUŠNJE RAZREDNIČARKE

Ko sem izvedela, da bom poučevala gluhega dečka, me je najprej spreletel strah, dvom, če bom zmogla. Tolažila me je misel, da bom s tesnim sodelovanjem s TIM-om, v katerem so surdopedagoginja iz Centra za sluh in govor Maribor, učiteljica, ki mu nudi dodatno strokovno pomoč ter seveda starši, uspela. Obiskala sem tudi uvodno izobraževanje na CSGM,

ki ga organizirajo za strokovne delavce, ki se prvič srečajo z otrokom z motnjo sluha. Poteka pa tudi študijsko srečanje, ki omogoča izmenjavo izkušenj in stališč ter diskusije o teoretičnih in praktičnih vprašanjih o učencih z motnjo sluha. Recepta za poučevanje pa ni, ker ima vsak otrok svojo specifik in se med seboj ne morejo primerjati.

Potrebna je velika potrpežljivost učitelja in ponavljanja, kolikor je pač to mogoče glede na še druge otroke v razredu. Zelo pomemben je obojestranski osebni stik. Za otroka je pomembno, da čuti, da ga imamo radi, da ga sprejemamo. S tem dajemo zgled tudi ostalim učencem.

Pri pouku je potrebno bistvo ponoviti s kratkimi stavki. Osnovno načelo pri takem učencu je, da stvari sprejema predvsem vizualno in posledično moramo temu otroku čim več informacij podati tako, da jih bo sprejel po vidni poti. Ta pa je precej omejena; ko na primer otrok nekaj gleda na računalniku, potem mu zraven ne razlagamo, ker naših ustnic in računalnika hkrati ne more spremljati.

Odkar poučujem gluhega učenca, sem prišla do nekaterih spoznanj, ki jih uporabljam pri pouku:

- Uporabljam kratke povedi, ker so enostavnejše za branje z ust.
- Ko ugotovim, da učenec razlage ni razumel, ponovim bistvo z drugimi besedami, saj so najverjetneje za nerazumevanje krivi neznani izrazi.
- Najbolje je govoriti z normalno glasnostjo.
- Za vsako uro je potrebno pripraviti zadostno količino materiala v obliki teksta, ki mora biti napisan jasno, jedrnato, vsebuje ključne besede, ki jih učenec pozna.
- Abstraktne razlage skržim na minimum in čim več spoznanj izhaja iz otrokovih izkušenj.
- Med učno uro je potrebno večkrat preveriti, če učenec razume snov in sledi pouku.

Ker imam možnost uporabe IKT tehnologije, sem se odločila, da jo bom uporabljala pri pouku. Omogoča namreč, da gluhemu otroku predstavim snov tako, da jo sprejema vizualno.

Preverjanje in ocenjevanje, ki se pojavi v četrtem razredu, pa je lahko za gluhega zelo negativna izkušnja, zato je potrebno biti na tem področju še posebno pozoren, da ne pride do slabih ocen zaradi nerazumevanja teksta in neznanih besed kot posledice gluhot. Boljše je ustno preverjanje, ker se lahko prilagajam sproti. Takoj vidim, če otrok ne razume vprašanja, zato ga vprašam drugače, z drugimi besedami. Ocenjujem v jutranjih urah, ko je otrok še spočit, ker je pouk za gluhega učenca napornejši kot za slišječega.

Z dobrim timskim sodelovanjem vseh članov strokovnega tima lahko z zadovoljstvom povem, da učenec napreduje z upoštevanjem vseh specifik, ki jih gluhi učenec ima.

ZAKLJUČEK

Slišači se moramo zavedati, pred kakšne ovire je gluhi učenec postavljen in da lahko le na podlagi tega načrtujemo pouk, ki bo primeren tudi za otroke s težavami sluha. Čim več stvari je potrebno pripraviti tako, da jih bo učenec spremljal po vidni poti; isto dejstvo, informacijo mora razložiti na različne načine, iz različnih zornih kotov, čim več demonstracij, izhajanje iz učenčevih izkušenj, prilagojeni teksti in še in še.

Zavedati pa se moramo, da z vsem trudom in iznajdljivostjo ne pomagamo samo gluhemu otroku, ampak je to koristno za celoten razred.

Za nami je prvo ocenjevalno obdobje v četrtem

razredu in lahko rečeva, da je bilo uspešno. Učenec počasi, vendar lepo napreduje na govornem in osebnostnem področju. To nama daje vedeti, da sva pri delu z njim uspešni. Čeprav je pot do cilja še zmeraj dolga cesta brez bližnjice, pa lahko brez pomislekov trdimo, da je prava. Ob intenzivnem individualnem in skupinskem delu vseh, ki delamo z učencem, dosegamo učne cilje in lepe rezultate, zato se bomo še naprej trudili, da tako ostane tudi v prihodnje.

Naj svoj prispevek zaključiva z mislijo:

»Nihče nima take pomanjkljivosti, ki je ne bi mogli kje uporabiti.«

(B. Emerson)

POGOVARJALA SEM SE ...

Diana Ropert, Center za sluh in govor Maribor

GOSPA MAJDA DRUMLIČ, UČITELJICA Z VELIKO IZKUŠNjami

Gospo Drumlič sem srečala že pred mnogimi leti, ko je kot mama hodila zaradi svoje hčerke na naš Center. Že od takrat se je spomnim kot zavzete in pripravljene na sodelovanje. Ko sem izvedela, da bo v prvem razredu učila gluhega dečka, ki se je v predšolskem obdobju rehabilitiral na Centru, sem bila zelo vesela – nekdo z izkušnjami! Iz razgovora pa sem izvedela in bila presenečena, da je bilo tudi gospo Drumlič malo strah - kot vse ostale učiteljice - ko so izvedele, da bodo učile gluhega učenca. Anketa, ki smo jo naredili pred leti med učiteljicami, je pokazala, da sta strah in stiska velika. Porajajo se dvomi in vprašanja, kako bodo zmogle gluhemu učencu v razredu nuditi vse, kar nudijo ostalim učencem. Njihov strah je izvirал predvsem iz pomanjkanja izkušenj in premalo (ali nič) znanja, ki ga imajo o gluhih. Upravičeno. Večino ljudi je strah neznanega. Anketa je tudi pokazala, da je ta strah že po prvem mesecu dela z gluhim učencem skoraj izzvenel. Učiteljice so si pridobile nekaj znanja na seminarju, ki ga izvajamo na Centru za sluh in govor Maribor, ob predaji otroka pri individualnem terapiju (hospitacije) in na timskih razgovorih. V tem prvem mesecu so spoznale, da so »naši« otroci komunikativni, da se da z njimi verbalno sporazumevati (slušni aparat, polžev vsadek), da slušni aparati niso "bau-bau" in da otroci povsem samostojno rokujejo z njimi, da imajo že veliko znanja, ki so si ga pridobili pri rehabilitaciji v predšolskem obdobju. Ker se na Centru zavedamo, da učitelji na fakulteti ne dobijo zadostnega znanja o otrocih s posebnimi potrebami, vsako šolsko leto organiziramo seminar (Gluhi in naglušni otroci v programih s prilagojenim izvajanjem in

dodatno strokovno pomočjo, Katalog strokovnega izobraževanja, MŠŠ) že v aprilu za tiste, ki bodo v septembru dobili naglušnega oz. gluhega otroka. Na tem seminarju slušatelj izvedo nekaj teoretičnih ter praktičnih znanj o gluhoti in gluhem otroku, hkrati pa se otresejo nekaj strahu, ki ga zamenjajo z izzivom. Učiteljem zagotovimo podporo z rednimi (trikrat letno) srečanji oz. študijskimi skupinami in s surdopedagogom, ki izvaja DSP ter hkrati nudi strokovno podporo učiteljem in drugim strokovnim delavcem, ki delajo z otrokom.

Učiteljica Majda Drumlič iz osnovne šole Destrnik-Trnovska vas mi je tako odgovorila na vprašanja:

Opišite nam svojo študijsko in poklicno pot do časa, ko ste dobili v svoj razred gluhega otroka.

Študirala sem na Pedagoški akademiji Maribor, smer razredni pouk. Po končanem študiju sem se leta 1982 zaposlila na podružnični šoli v Trnovski vasi. Poučevati sem začela v četrtem razredu. Izkušnje sem si nabirala v vseh razredih. Ko smo leta 2001 na našo šolo dobili gluhega učenca, sem postala njegova razredničarka in ga spremljala do tretjega razreda.

Kakšno znanje ste imeli o otrocih s posebnimi potrebami, ko ste zvedeli, da boste poučevali gluhega dečka?

Glede na to, da sem mati gluhe deklice, sem imela kar nekaj znanja o gluhoti. Nisem se pa do takrat srečala z učenci z motnjo sluha in govora.

Kakšni so bili vaši občutki ob informaciji, da boste poučevali gluhega učenca?

Po vseh teh letih so takratni občutki že malo pozabljeni. Vem pa, da mi ni bilo vseeno. Kljub temu,

da sem imela določena znanja, da sem se z gluho srečevala vsak dan doma, so me prevevali mešani občutki. Doma sem bila mama in večkrat sem se znašla v situaciji, ko nisem vedela, kako naprej. Spraševala sem se, ali bom zmogla kot učiteljica.

Kako ste pridobivali znanje o delu z gluhim učencem?

Znanja, ki sem jih potrebovala kot učiteljica, sem v največji meri dobila na Centru za sluh in govor v Mariboru. Tam so mi bili vedno na voljo, če sem potrebovala kakšen nasvet. Redno smo se na Centru srečevale tudi učiteljice, ki smo poučevale gluhe učence in si izmenjavale izkušnje. Veliko koristnih nasvetov pa sem dobila od mobilne surdopedagoginje.

Kdaj in kaj vam je bilo najtežje?

Tisto leto, ko sem sprejela v prvi razred gluhega učenca, smo na naši šoli začeli z devetletko. V prvem razredu se je veliko pogovarjalo, bralo pravljice. Vsak teden smo imeli dve uri književne vzgoje. Brali in poustvarjali smo pravljice in druga umetnostna besedila. Pri teh urah mi je bilo najtežje, saj nisem zmogla in znala vseh pravic približati in razložiti temu učencu.

Kaj ste pogrešali?

Pogrešala sem stalnega spremljevalca, razlagalca za tega učenca. Dobro bi bilo, če bi lahko bila druga učiteljica vse ure v razredu.

Katere so pozitivne, lepe strani, če imaš v razredu otroka s posebnimi potrebami?

Pozitivno je to, da se učenci vsakodnevno srečujejo z učenci s posebnimi potrebami, da se učijo sprejemati, živeti in delati z "drugáčnimi".

Kaj menite o vključevanju otrok s posebnimi potrebami v večinske šole?

Mislim, da je integracija teh otrok v redne šole pozitivna stvar. Menim pa, da je k temu vključevanju veliko pripomoglo to, da imajo ti učenci polžev vsadek, s pomočjo katerega poslušajo in so tako lažje v stiku s sliščimi.

Ocenjevanje otrok s posebnimi potrebami je bil vedno trd oreh, zgodba zase zaradi posledic, ki ga ima ocenjevanje na otroka. Kako ste se vi poprijeli s to temo?

Pri ocenjevanju sem poskušala biti v prvi vrsti »človek«. Ocenjevala sem učenčev napredek in ne vsega tistega, kar mi je predpisoval učni načrt. Cilje sem prilagajala učenčevim zmožnostim in sposobnostim v danem trenutku. Veselila sem se vsakega najmanjšega napredka.

Imate kakšen nasvet za učiteljice, ki so v tem šolskem letu dobile gluhega ali naglušnega učenca?

Gluhi in naglušni učenci so učenci, tako kot vsi drugi, posebni in edinstveni. V naš vsakdan prinašajo nove in zanimive izkušnje, le prisluhniti jim je potrebno. Za njih si je pač potrebno vzeti malo več časa, saj jih ne moreš odpraviti kar tako mimogrede. Upam pa trditi, da ti življenje dodatno obogatijo, zato jih sprejmite z odprtimi rokami. Naj vam predstavljajo izziv, ne pa dodatno obremenitev. Marsičesa koristnega za drugačen pogled na svet vas bođi naučili.

To je bil razgovor še z eno od izvrstnih učiteljic, ki so gluhe otroke sprejele z odprtim srcem in vso odgovornostjo! Hvala kolegici ge. Drumlič, da se je bila pripravljena pogovarjati z menoj za naš časopis.

MARINO KEGL

Darko Kegl

Marino Kegl je mladi perspektivni gluhi teniški igravec. Rodil se je 23.07.1995 v Murski Soboti, kjer tudi živi. Uporabnik polževega vsadka je od l.1998. Obiskoval je redno osnovno šolo v Murski Soboti in je danes dijak Srednje šole za gostinstvo in turizem v Radencih.

Teniški lopar je prvič vzel v roke avgusta 2003, ko je končal prvi razred osnovne šole. Dve leti je dvakrat tedensko obiskoval teniško šolo za začetnike, kjer se je učil osnov igranja tenisa. Tenis mu je pomenil predvsem sprostitev, brez kakršnihkoli ambicij, saj zaradi gluhotе ni dohajal vrstnikov. Imel pa je strašansko

voljo. Veliko pogovorov, truda in odrekani je bilo potrebno, predno je Marino dojel, da se brez trdega dela ne more kosati s sliščimi tekmovalci. S svojo trmo, izrednim talentom, brezpogojno podporo staršev in željo po dokazovanju je uspel prebiti bariere in postaja vrhunski teniški igravec ter je eden najboljših gluhih teniških igralcev na svetu.

Dosega uspehe na mednarodnih teniških turnirjih gluhih, kjer že sedaj sodi v svetovni vrh gluhih tenisačev, dosega pa tudi uspehe v kategoriji sliščih.

Marino je štirikratni državni prvak gluhih teniških

igralcev. Doslej je zmagal na devetih mednarodnih turnirjih gluhih in se odlično odrezal na lanske letnem ekipnem svetovnem prvenstvu gluhih v Turčiji. Ekipa Slovenije je osvojila deveto mesto, Marino pa je od sedmih posameznih dvobojev zmagal kar šestkrat. Od njega je bil boljši le trenutno najboljši gluhi teniški igralec na svetu.

Marino uspešno tekmuje tudi v kategoriji sliščih tekmovalcev. V kategoriji 18-letnikov je trenutno na 25. mestu in v članski kategoriji na 69. mestu lestvice Teniške zveze Slovenije.

Marino trenira petkrat tedensko v najboljšem in najuspešnejšem slovenskem teniškem klubu ŽTK Maribor pod strokovnim vodstvom vrhunskih teniških

strokovnjakov Iztoka Božiča in Tomaža Berendijaša. V klubu so ga zelo lepo sprejeli. Sprejeli so njegovo drugačnost in v njegov razvoj vlagajo veliko energije. Vsakodnevna vožnja iz Murske Sobote v Maribor ne predstavlja nobene ovire.

Dela po programu nadarjenih teniških igralcev. Zelo cenijo njegov izredni talent, neizmerno voljo in željo po učenju.

Letošnje leto ga ob več mednarodnih turnirjih čaka Evropsko prvenstvo gluhih teniških igralcev, ki bo potekalo v mesecu juliju v nemškem Koblenzu. Priprave na letošnje, za Marina najpomembnejše tekmovalstvo, so že v teku.

Kjer je volja je tudi pot!

IN ŽIVLJENJE TEČE NAPREJ

Marjanca Škrobar

Minevata dve leti in pol od operacije polževega vsadka.

In Živim.

Spet sem stara jaz, uživam v vsakem trenutku.

Pozabljene so vse težave, ki sem jih imela 15 let, odkar sem oglušela: nisem slišala in nisem se mogla vklopiti v družbo, služba mi je bila napor in velika težava, zato sem z odporom hodila tja. Vrtoglavice so bile vedno bolj pogoste in hujše, vedno bolj me je bilo strah napadov in nemoči.

Po operaciji je zame rehabilitacija bila zelo hitra, resnično nisem imela velikih težav. V veselje mi je bilo slišati vsak glas, čeprav mi je v začetku bil zvok glasu drugačen, kot sem ga bila vajena.

A po vsaki novi nastavitvi je bilo boljše in komaj sem

čakala, da pridem do konca, ko več nastavitve ne bodo potrebne oz. le po potrebi.

Čudovito je poslušati ptice, šum vetra, vode, prav vsak glas; spet razumem pesmi in lahko poslušam radio ter razumem, kaj govorijo in predvsem tudi lahko telefoniram in se sporazumevam. Ni me več strah ljudi, da jih ne bi slišala, ne razumela. Občutek je fenomenalen.

In kljub temu, da si vsega ne morem privoščiti, se veselim življenja in sodelujem v njem, grem med ljudi, sem aktivna ...

V času bolezni, same operacije, rehabilitacije in potem novega (starega) življenja sem spoznala, kaj pomeni izguba sluha, ko slišiš in potem oglušiš, ko te spremlja v zvezi s sluhom kup vzporednih težav. Potem, ko sem zopet slišala, ko ni bilo več nobenih težav, sem spoznala, kako malo je potrebno, da si popolnoma na dnu in spet – kako malo je potrebno, da spet živiš polno življenje.

Nikoli se ne bom mogla dovolj zahvaliti mojemu kirurgu dr. Rebolju in vsej njegovi ekipi, ki so me spremljali pozneje skozi rehabilitacijo. Koliko mi je to pomenilo in mi še pomeni, da ste mi povrnili zaupanje vase, dali ste mi novo upanje, vero vase in življenje!

Do sedaj, dve leti in pol po operaciji, še nisem imela nobenih težav, ne z vrtoglavico, ne s samim notranjim ali zunanjim delom polževega vsadka, ne nobenih bolečin – res ne vem, kako naj drugače rečem kot – fenomenalno in prečudovito.

Hvala, stroka!

PRISLUHNILA SEM TIŠINI

Cvetko Marta

Stara sem 46 let, tišino sem začela spoznavati leta 1996. Spoznavanju je sledilo sprejemanje dejstva, da z mojim sluhom ni vse v redu, nato redno in vztrajno obiskovanje zdravnikov. Želela sem izvedeti, kaj se dogaja, ali bom lahko ponovno slišala. Iskala sem odgovore, vse dokler nisem srečala dr. Rebolja. Napotil me je v avdiološko ambulanto, kjer so mi predpisali prvi tujek – prvi slušni aparat.

Vsak dan sem doživljala nove občutke. Zbegana sem bila ob pogledih ljudi, ki so mi bili blizu, nisem vedela, kako naj živim s slabim sluhom v službi. Pogledi sodelavk niso bili polni razumevanja, ko so videle, da njihovih besed ne razumem, da so »priletele na gluha ušesa«. Vendar me je vse to gnalo naprej, pristala sem na prvo operacijo ušes. Močna vera, do bom nekoč brez bolečin, mučnih slabosti, da bom »normalno« komunicirala – brez tujka, me je pripeljala do tako zelenega stanja. Ampak ne za dolgo! Leta 1998 sem začutila bolečine tudi v drugem ušesu. Ugotovila sem, da slišim tišino, da se spet nekaj dogaja. Ponovno so sledile preiskave in nasvet za operacijo drugega, levega ušesa.

Sledila so nova razočaranja, znašla sem se na isti poti kot zadnjič. Jasno je bilo, da tokrat brez aparata ne bo več šlo. Ker je bila to edina možnost, da bom zopet slišala, sem odločitev sprejela, kajti tišine nisem več prenesla. Kako bom živela, če ne bom slišala okolice, svojih otrok in nekega dne svojih vnukov. Sprejela sem torej vse, s čimer je bil pogojen ponovni sluh. Slušni aparat je postal del mene, moji dolgi lasje so ga prekrivali in življenje je brez težav teklo gladko naprej.

In prišel je dan, ko sem ugotovila, da mi slušni aparat ne dela. Mislila sem si, nič zato, ga bom že nesla popraviti, saj do takrat bom pa brala iz ustnic. In tako je bilo, dokler mi niso zaradi hrupnega delovnega okolja ugodili in me predstavili na novo delovno mesto. Tega sem bila vesela, kajti novo osebje ni poznalo moje hibe. Kadar česa nisem razumela, sem se izgovarjala na hrup iz drugih prostorov, a vedno bolj me je prevzemal občutek krivde, saj sem vedela, da s tem ne lažem samo drugim, ampak predvsem sebi.

Med prepričevanjem same sebe, da slišim, pa sem zvedela za kohlearni implant. Bolj, ko se je o tem govorilo, bolj sem iskala gradivo, kaj to je. Končno sem se odločila za obisk dr. Rebolja in mu povedala o svojem dogajanju s slušnim aparatom. Po pregledu z avdiogramom sva ugotovila, da ni kriv slušni aparat, temveč moj poslabšan sluh. Sledil je obup in dejstvo: kaj sedaj? Nato pa zdravnikove besede, ki so bile kot balzam, ko mi je začel pripovedovati o novem slušnem aparatu. Veselje pa je hitro minilo, ko je začel govoriti o ceni, ki si je nikakor nisem mogla privoščiti. In to mi

je vzelo še zadnje upanje.

Sledila so leta prilagajanja, navajanja, sprejemanja. Preglede sem opravljala po dogovoru, a vedno sta me po odhodu iz ordinacije obdajala žalost in brezup.

Prišel je september leta 2010, redni pregled, poln strahu ob pogledu na »vroči stol«, bojazen, kako bo spet bolelo pri izsesavanju. Po prestanih bolečinah sem kot vedno čakala na obrazložitev, na kaj naj pazim, če je kaj sprememb, a stavek tokrat ni bil enak kot vsa leta poprej. Doktor je povedal, da je presenečen nad mojim trudom, uspešnim komuniciranjem ter da sem idealna kandidatka za kohlearni implant. Seveda sem hitela s svojo razlago o plačilu, a mi je pojasnil, da je to postalo del zavarovalnice. Brez premisleka sem sprejela predlog brez enega samega vprašanja kaj in kako bo. Koncentracijo sem izgubljala, slišala sem samo nekaj o čakalni vrsti, kajti v mojih mislih je bilo samo to, kako bom slišala. Bila sem brez trohice strahu ali pomislekov.

Med vsemi pregledi, ki so sledili pred operacijo, sem morala tudi h gospe Diani Ropert s Centra za sluh in govor Maribor, kjer sem srečala gospo, ki je že prestala operacijo ter hodila na vaje in to mi je dalo vero, da bom tudi jaz nekoč tako kot ona. Tako je tudi bilo. Sredi poletja sem prejela pismo in posijalo je sonce v moje srce. Dočakala sem ta dan. 1. 9. 2011 je bil poseg opravljen. Ob prebujanju iz anestezije pa so se pričele nepričakovane muke. Slabost, bruhanje, venomer vrtoglavica in ena sama misel – le kaj mi je bilo tega treba! Prvi mesec je sledilo obžalovanje, vrtoglavice in slabosti se niso končale. Potem so še popustili šivi in je bilo potrebno ponovno šivati. Pogledi družine in okolice so bili žalostni in slabim stvarjem kar ni bilo konca. Vse veselje me je minilo, iz dneva v dan je energija pohajala in potem je prišel še 8. 11. 2011, ko sem dobila drugi del aparata. Na poti do g. Brumec Milana sem se prepričevala, da bo vse dobro in da moram zbrati pogum, da pridem do tja in tam vse zaključim. Ampak ob prihodu sem bila lepo sprejeta. Zaradi njegovega truda sem vztrajala v upanju, da bo hitro minilo. Povedala sem, da moja pričakovanja po posegu niso izpolnjena in pomiril me je, da je potrebno iti korak za korakom. In že naslednji korak je bil - zvok.

Občutek, ki ga nisem doživela deset let. Hudi začetki, a potem nekaj prijetnega, ko slišiš. Po prvi nastavitvi je bila pot domov zelo naporna. Obilica zvokov od vseh strani, pričela me je boleti glava, a kljub vsemu me je oblivala sreča. Slišala sem šum dreves, glas ljudi na cesti, hrup prometa ... A to še ni bil konec poti.

Pot vztrajanja, negovanja, rednih vaj je pomenila šele začetek nove poti. A ta je bila ob vsaki pohvali in optimizmu vse lažja.

Občutek, da ob vztrajnosti žanješ dosežke, me navdihuje. Hvaležna sem vsem, ki so mi pomagali na poti do sluha, še posebej pa doc. Rebolu, ki mi je ponudil to možnost, Diani Ropert in Milanu Brumcu za vse trenutke, ki sta jih delila z mano in vsekakor iskrenim prijateljem in družini ter sodelavkam.

Še vedno večkrat pride dan, ko rada prisluhnem tišini. A ponovno SLIŠATI je bila moja želja, ki se mi je izpolnila. Te možnosti nima vsak in ker je tako posebna, se tudi rada pošalim na svoj račun, saj konec koncev je smeh pol zdravja: lepo je slišati in lepo je prisluhniti tišini.

NOVICE IN ZANIMIVOSTI IZ SVETA AVDIOLOGIJE

Zbrala Blanka Doberšek, Center za sluh in govor Maribor

VIR: <http://www.audiologyonline.com/news/>, pridobljeno 6.2.2012

Prva, s strani FDA odobrena, študija o uporabi izvornih celic za zdravljenje otrok s senzorinevralno izgubo sluha v bolnišnici Memorial Hermann (nadaljevanje)

(First FDA-Approved Study of Stem Cells to Treat Hearing Loss Begins at Children's Memorial Hermann Hospital, 5.2.2012)

Houston, 12. januar 2012 / PRNewswire / - Bolnišnica Memorial Hermann in Register Cord Blood® (CBR) (banka za izvirne matične celice)

Prva, s strani FDA odobrena, varnostna študija o uporabi popkovničnih matičnih celic za zdravljenje otrok s senzorinevralno izgubo sluha se začne v otroški bolnišnici Memorial Hermann. Leto dni trajajoča študija bo sledila 10 otrokom, starim od 6 tednov do 18 mesecev, ki imajo postlingvalno izgubo sluha (pridobljena izguba sluha po rojstvu). Otroci, pri katerih je gluhoti posledica genetske nepravilnosti ali posledica sindroma, za študijo niso primerni.

Sponzor študije dr. James Baumgartner (The University of Texas Health Science Center at Houston (UTHealth) Medical School – gostujoči sodelavec pri raziskavah), je mnenja, da imajo otroci le prvih 18 mesecev čas, da si pridobijo potrebno jezikovno znanje in če otrok ne sliši dobro, predstavlja to veliko oviro za njegov nadaljnji razvoj.

Starši bodo soglasje o sodelovanju svojega otroka v raziskavi podali telefonsko. Tisti, ki izpolnjujejo merila, bodo sprejeti v otroško bolnišnico Memorial Hermann. Opravili bodo različne preiskave krvi, sluha in opravljeni bodo razni govorni testi. Opravljena bo tudi magnetna resonanca, s katero bodo lažje ocenili pot signala iz notranjega ušesa do centrov v možganih.

Glavni raziskovalec je kirurg, izredni profesor in programski direktor v oddelku za otorinolaringologijo -

Head & Neck Surgery na UTHealth, dr. Samer Fakhri (Memorial Medical Center Hermann-Texas). Slušno-verbalna terapija ter soraziskovalka je Linda Baumgartner. Dr. Fakhri je dejal, da upa, da bo ta študija odprla dodatne možnosti zdravljenja otrok s težjo izgubo sluha, medtem ko imamo sedaj na razpolago le slušne aparate ali polžev vsadek. Prav tako zdravniki in raziskovalci opazajo, da število nedonošenčkov z izgubo sluha narašča (podatki za ZDA). Linda Baumgartner dodaja, da je ta študija zanimiva predvsem zato, ker bi lahko ponudila nekirurško možnost zdravljenja za nekatere otroke s težjo izgubo sluha in še pomembneje, da gre za prvo obravnavo z možnostjo ponovne vzpostavitve »normalnega« stanja sluha.

Raziskovalci bodo za zdravljenje pridobili in obdelali shranjeno popkovnično kri bolnika. Matične celice bodo bolnikom posredovane preko infuzije. Bolniki bodo nekaj ur v bolnišnici še na opazovanju. Na kontrolo v bolnišnico se bodo vrnili in ponovili vse teste čez mesec dni, čez pol leta in čez eno leto. Ponovno MRI bodo opravili po preteku 6 mesecev.

Zdi se, da je stopnja reimplantacije polževega vsadka pri otrocih nizka

(Rate of Cochlear Implant Failure, Reimplantation Appears to be Low Among Children, 16.1.2012)

Chicago – Ugotovitve na splošno kažejo, da je stopnja reimplantacije polževega vsadka kot posledica okvare vsadka med otroki, ki so se zdravili v pediatrični kliniki v Kanadi, nizka. Medtem pa se pri otrocih, pri katerih je prišlo do izgube sluha zaradi bakterijskega meningitisa, zdi, da gre za povečano tveganje za okvaro aparata (poročilo v decembrski številki arhiva otolaryngology - Head & Neck Surgery).

Avtorji navajajo, da je večkanalni polžev vsadek danes postal precej bolj »natančen«, saj je bila prva vsaditev pred skoraj 40 leti in da bo v prihodnje najverjetneje najpogostejši zaplet pri uporabnikih PV reimplantacija oz. kirurška zamenjava vsadka.

STROKOVNO SREČANJE OB 50-LETNICI CENTRA ZA SLUH IN GOVOR MARIBOR 29. 5. - 30. 5. 2012

ORGANIZATOR: CENTER ZA SLUH IN GOVOR MARIBOR (CSGM)

SLAVNOSTNA AKADEMIJA: OB 50-LETNICI CENTRA ZA SLUH IN GOVOR MARIBOR - DVORANA UNION
Partizanska cesta 3-5, 2000 Maribor, 29. 5. 2012 ob 10.30

STROKOVNO SREČANJE: KONFERENČNA DVORANA KADETNICE MARIBOR,
Engelsova ulica 15, 2000 Maribor, 29. - 30. 5. 2012

PROGRAM STROKOVNEGA SREČANJA

TOREK, 29. 5. 2012

Uvodna predavanja

Pozdravni nagovori

T. Majer, plenarno predavanje
Edina stalnica so bile spremembe

B. Prosnik, plenarno predavanje
Prof. Margarita Stajko Rogelj, optimus znanja,
intuicije in vizionarstva

I. Kostović, plenarno predavanje
Development of fronto-limbic connectivity in
humans

Govorno-jezikovne motnje pri otrocih

K. Koražija-Krajšek, R. Keček
Zgodnja obravnava rizičnih otrok

P. Tomc Šavora
Logopedška obravnava otrok z Downovim
sindromom

A. Dulčić, S. Vlahović, B. Šindija, B. Jukić
Stavovi roditelja o ranoj rehabilitaciji

V. Koželj
Primarno zdravljenje orofacialnih shiz

J. Lavrinc
Govor otroka z razcepom (shizo)

J. Škorjanc
Komorbidnost težav pri otrocih, obravnavanih v
okviru zdravstvene enote CSGM

Razprava

Večerja

SREDA, 30. 5. 2012

Sluh

N. Hernja, plenarno predavanje
Rehabilitacija gluhih in naglušnih včeraj, danes in jutri

S. Žiger

Začetki ORL ambulate na CSGM

M. Spindler

Presejalni test za sluh in rezultati

J. Rebol

Rehabilitacija sluha z implantabilnimi slušnimi
pripomočki

D. Ropert, D. Klobučar, S. Tolazzi, M. Brumec

Navajanje odraslih na poslušanje s slušnim
aparatom in polževim vsadkom

N. Hernja, S. Groegl, D. Ropert, I. Varžič

Rehabilitacija gluhih in naglušnih otrok

I. Varžič

Vključevanje gluhih in naglušnih otrok v redne
oblike izobraževanja

A. Dulčić, K. Bakota, K. Pavičić Dokoza

Razumijevanje vremensko prostornih odnosa u
jezičnom izrazu učenika oštećena sluha

Razprava

Odmor za kosilo

Vzgoja in izobraževanje

M. Lenček, plenarno predavanje

Disleksija i diskalkulija - istraživanja i utjecaj na
edukacijski i rehabilitacijski rad

M. Vizjak Kure

Predšolski oddelki na CSGM pred novimi izzivi

M. Pungartnik, S. Vasič

Aktivne oblike učenja in poučevanja z uporabo IKT

M. Pungartnik, D. Saje, M. Brumec

Učenje z računalnikom

A. Werdonig

Posebne potrebe otrok, vključenih v vrtec in šolo
pri CSGM v obdobju od 2002 do 2012

E. Žiberna, K. Mlinarič

Projektno delo in vloga le-tega pri osebnem in strokovnem razvoju zaposlenih na CSGM

Razprava

Odmor

Rehabilitacija odraslih**I. Hočevar Boltežar**, plenarno predavanje

Funkcionalne glasovne motnje

A. Kravos

Hormoni in glas

M. Jeličič

Skrb za glas 10 let kasneje

D. Novosel, T. Novosel Herceg, I. Zupanič Dougan

Polivalentni pristup terapiji mucanja

J. Magdič

Pridobljene motnje govora in pridružene nevrološke okvare

Razprava

Zaključek

Delavnice: 30.5.2012**I. Zupanič Dougan, N. Brumec, J. Škorjanc**

Terapevtski pristopi pri jecljanju (delavnica 45 minut)

B. Tetičkovič, N. Skamlič

Telo, gibanje, vidne predstave in jezik pri otrocih z avtistično motnjo (delavnica 45 minut)

M. Meolic, N. Hernja, M. Brumec

Razvijanje slušne pozornosti (delavnica 45 minut)

PRIJAVE IN KOTIZACIJA:

Registracija oz. prijava do 31. 3. 2012 - 75 EUR

Registracija po 31. 3. 2012 - 90 EUR

Študenti: 20 EUR (kotizacija ne vključuje slavnostne večerje)

Zadnji rok prijave 10. 5. 2012

Kotizacija vključuje:

- Zbornik
- Pogostitev med odmori
- Slavnostno večerjo (29. 5. 2012)

KONTAKT:

CENTER ZA SLUH IN GOVOR MARIBOR,
Vinarska ulica 6, 2000 Maribor

Tel: 02 228 53 40

Fax: 02 228 53 63

E-pošta: mbusgm1s@guest.arnes.si

Transakcijski račun:

IBAN: SI 56011006030690047

SWIFT koda: BSLJSI2X

BANKA: BANKA SLOVENIJE, SLOVENSKA 35,
1505 LJUBLJANA

PRIJAVNICA

STROKOVNO SREČANJE OB 50-LETNICI CSGM
Maribor, 29. 5. - 30. 5. 2012

Ime in priimek: _____

Poklic: _____

Točen naziv ustanove: _____

Naslov ustanove: _____

Kraj: _____

ID za DDV: _____

Telefon: _____

Fax: _____

SLAVNOSTNA AKADEMIJA OB 50-LETNICI CSGM
Maribor, 29. 5. 2012, ob 10.30

Udeležba na slavnostni akademiji: DA NE

Datum: _____ Podpis odgovorne osebe: _____

žig

VABILO NA TRADICIONALNO SREČANJE UPORABNIKOV PV IN NJIHOVIH DRUŽIN NA PIKNIK V MARIBORU

V SOBOTO, 2. 6. 2012 OB 10. URI

SPOŠTOVANI!

Vabimo vas na 14. piknik uporabnikov polževega vsadka in njihovih družin.

Piknik bo v soboto, 2. junija 2012, na Centru za sluh in govor Maribor, Vinarska 6, s pričetkom ob 10. uri.

Stroški se poravnajo na pikniku. Predvidena cena za odrasle je 6 €, za otroke do 12 let pa 4 €.

Poleg dobre volje, kot ponavadi, s seboj prinesite nekaj domačega peciva in zložljive stole.

Piknik bo v vsakem vremenu!

Za udeležbo na pikniku se prijavite najkasneje do 21. 5.

2012. Podatke iz spodnje prijavnice pošljite po elektronski pošti na naslov diana.ropert@guest.arnes.si ali na naslov:

SREČANJE UPORABNIKOV PV
Center za sluh in govor Maribor
za Diano Ropert
Vinarska 6
2000 Maribor
Pričakujemo vas!

Tim za PV Maribor

PRIJAVNI OBRAZEC

Ime in priimek prijavitelja	
Naslov	
Telefonska številka	
Elektronski naslov	
Število odraslih udeležencev	
Število otrok	

CONFIRMED SPEAKERS

- Capi Wever, **Netherlands**
- Christine Yoshinaga-Itano, **USA**
- Leeanne Seaver, Janet DesGeorges, Ann Porter, Pauline Walker, Global Coalition of Parents of Children who are Deaf or Hard of Hearing
- Alys Young, **UK**
- Anu Sharma, **USA**
- Stephanie Olsen, **USA**
- Mary Pat Moeller, **USA**
- Manfred Hintermair, **Germany**
- Harry Knoors, **Netherlands**
- Robin Cantle Moore, **Australia**
- Claudine Storbeck, **South Africa**
- Jan Van Dijk, **Netherlands**
- Gwen Car, **UK**
- Arlene Stredler Brown, **USA**
- Dinah Beams, **USA**

In addition a number of renowned international speakers will host a variety of breakout sessions.

INFORMATION

REGISTRATION

The registration on our congress website will be opened on November 1st 2011, including accommodations, workshops and social events.

COSTS

320 EUR congress registration fee (fees for pre-conference, workshops and the gala dinner are not included)

CONTACT

Hospital of St. John of God
Institute for Neurology of Senses and Language
Seilerstätte 2 / A-4021 Linz

t: 0043-732/7897 DDI 23706 f: 0043-732/7897 DDI 23798
e: fcei2012@bblinz.at w: www.fcei2012.org

Family Centred Early Intervention
May 30th – June 1st 2012
Bad Ischl, Austria

**1st International Congress
on Family-Centred Early
Intervention for Children
who are Deaf or Hard of
Hearing**

Slušni vsadki:
Visoka evropska
tehnologija

Dvojno se sliši bolje

Bilateralna implantacija

Stereo poslušanje omogoča uporabnikom PV mnoge prednosti: boljše usmerjeno poslušanje in bolj razločno razumevanje govora v hrupnem okolju; manj napora in boljšo kvaliteto zvoka. MED-EL je od leta 1996 pionir na področju bilateralne implantacije. Dve ušesi vsekakor slišita bolje kot eno.

MED-EL – dvojno inovativen za vaše dobro

MED-EL

MED-EL, Izpostava Dunaj
Liechtensteinerstr.22a/1/Mezz/5
1090 Wien, +43-1-31 72 400

DORIMPEX d.o.o.
Vojkova 73, 1000 Ljubljana
+386-41-678 688

SLUŠNI APARATI WIDEX d.o.o.
Resljeva 32, 1000 Ljubljana
+386-1-2345 700

medel.com

MAESTRO™
Polžev vsadek

EAS™
Slušni implant

VIBRANT SOUNDBRIDGE®
Implant za srednje uho

Rešitve za vaš sluh, enkratne, kot ste enkratni vi

Cochlear Nucleus® System

Cochlear Hybrid™

Cochlear Baha® 3

Preko 250.000 ljudi se z zaupanjem zanaša na Cochlear™, ko ustvarjajo družabne vezi v okviru družine, prijateljev in skupnosti. Vsak od njih uporablja Cochlearjevo rešitev, ki je prilagojena njegovim osebnim potrebam.

Cochlear ima preko 30 let bogatih izkušenj pri nujenju rešitev, ki vključujejo najbolj zanesljive naprave na svetu. Ljudje se zanašajo na nas, ker jim nudimo najboljše možno poslušanje vsak dan, skozi vse življenje.

Cochlear nudi rešitve prilagojene posameznikom.

Povezujemo ljudi · Vodilni v svetu · Zagnani vizionarji · Življenjske rešitve

Za nadaljne informacije pokličite vašega Cochlearjevega predstavnika ali obiščite spletno stran.

www.cochlear.com

Hybrid, Cochlear in eliptičen logotip so blagovne znamke Cochlear Limited. Nucleus je registrirana blagovna znamka Cochlear Limited. Baha je registrirana blagovna znamka Cochlear Bone Anchored Solutions AB. N33939F ISS3 OCT11 Slovenian translation

Hear now. And always

Cochlear™